

ність декількох значень, у той час як уявлення виражає одну ознаку. Внутрішня форма завжди зберігається в слові, у той час як уявлення може зникати [1, с. 86].

О. О. Селіванова стверджує, що через неконкретизовану визначеність внутрішньої форми слова, а також суперечливі погляди на її представлення лінгвісти цей термін активно не вживають [9, с. 71]. Варто зауважити, що відновлення інтересу науковців до проблеми внутрішньої форми пов'язане сьогодні з необхідністю такого семантичного представлення слова, яке б пояснювало всі релевантні парадигматичні зв'язки. Крім того, лінгвістика звернулася до когнітивних та інтерпретуючих моделей, що також посилює інтерес науковців до внутрішньої форми слова.

Іноді інтерпретація внутрішньої форми характеризується деякими неточностями: дає підстави ототожнювати самостійні поняття «внутрішня форма» та «умотивованість»; не завжди внутрішня форма може реалізуватись у семантичній структурі значення як мотивувальна ознака [11, с. 236].

Внутрішня форма слова у Т. Р. Кияка виступає як символ, симптом, образ значення і, як наслідок, орієнтує на інтенціонал поняття [7, с. 58]. При цьому дослідник відокремлює внутрішню форму слова від умотивованості, яка тлумачиться лінгвістом як зв'язок між планом змісту лексичної одиниці (тобто значенням) і планом вираження (власне внутрішньою формою слова) [7, с. 59].

Процес формування зв'язку похідного слова із твірним у рамках знакової мовної системи є поєднанням семантичного і формального зв'язків у трактуванні умотивованості традиційного словотвору. Крім того, внутрішня номінативна мотивація є обов'язковою у процесі творення лексеми. Саме встановлення формальної та семантичної залежності між мотиватором (твірною основою) та новоутвореною номінантою (похідною основою) є обов'язковою лінгвопсихологічною операцією, що реалізується через взаємозв'язки різних структурних компонентів знань про поняття у народній свідомості [2, с. 5; 9, с. 401].

Внутрішня форма, будучи способом реалізації мотивованості, виконує різні функції в мовній системі. Функціональна характеристика внутрішньої форми слова певною мірою зумовила в мотивології виокремлення кількох її видів. Так, внутрішня форма слова може по-різному усвідомлюватися носіями мови, що свідчить про її варіантні особливості.

Висновки дослідження та перспективи. Отже, базовими конституентами науково-технічного терміна є значення, як відоме відображення предмета, явища чи відношення у свідомості, що входить до структури слова як так звана внутрішня його сторона, відносно якої звучання слова виступає як матеріальна оболонка; внутрішня форма, яка розглядається як символ, симптом, образ значення і, як наслідок, орієнтує на інтенціонал поняття; умотивованість, що характеризується наявністю зв'язку між планом змісту лексичної одиниці і планом вираження. Внутрішня форма слова та умотивованість є важливими чинниками, ігнорування яких унеможливує адекватне висвітлення базових семантичних характеристик термінологічної одиниці. Ці чинники можуть виявитися вагомими у процесі систематизації, уніфікації та стандартизації науково-технічної термінології, у збагаченні лексичної системи мови, що може бути предметом подальших наукових досліджень.

Література:

1. Березин Ф. М. История лингвистических учений. / Ф. М. Березин. – М. : Высшая школа, 1975. – 304 с.
2. Блинова О. И. Внутренняя форма слова: мифы и реальность / О. И. Блинова // Вестник Томского государственного университета. Филология. – Томск, 2012. – № 4 (20). – С. 5–11.
3. Бялик В. Д. Епистемология лексичного квантора : монографія / В. Д. Бялик; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 419 с.
4. Герд А. С. Язык науки и техники как объект лингвистического изучения / А. С. Герд // Филологические науки. – 1986. – № 2. – С. 54–59.
5. Голянич М. І. Внутрішня форма слова в художньому тексті : дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Голянич Марія Іванівна ; Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 1998. – 455 с.
6. Даниленко В. П. Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов / В. П. Даниленко // Исследования по русской терминологии. – М. : Наука, 1971. – 154 с.
7. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц: (Количественные и качественные характеристики) / Кияк Тарас Романович. – Львов : Вища школа, 1988. – 160 с.
8. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения : [учебное пособие] / М. В. Никитин. – 2-е изд. – М. : ЛИБРОКОМ, 2009. – 168 с.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К., 2006. – 716 с.
10. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Иностран. лит., 1956. – 260 с.
11. Цісар Н. Умотивованість вторинних медичних найменувань / Н. Цісар // Українська термінологія і сучасність : Зб. наук. праць. Вип IV / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 236–240.

УДК811.111

О. Я. Чепіль,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО СТАТУСУ КОМУНІКАНТА

У статті здійснено ґрунтовний аналіз комунікативного аспекту в ідентифікації соціолінгвістичного статусу комуніканта.

Ключові слова: соціолінгвістика, соціолінгвістичний статус комуніканта, комунікація, мовна комунікація.

COMMUNICATIVE ASPECT IN THE COMMUNICANT'S SOCIOLINGUISTIC STATUS IDENTIFICATION

A thorough analysis of the communicative aspect in person's sociolinguistic status identification has been made in this article. Sociolinguistic status being either a self-goal or an expressive social characteristics, determines both a person's possibility to self-improvement as well as a steady formation of its communicative competence. On whole it constitutes the system of the following three groups of aspects: pragmatic, cognitive and communicative. The pragmatic group is made up of the following features: motivation of the communication, that is its goal, an intention, communicants' position in social hierarchy,

their social roles in every specific communicative situation, social assessment of either a communicant or information.

The cognitive group is formed by means of such items: communicant's social values, self-assessment of its position in the society, understanding the reality of the surroundings and society, the degree of the communicative means go get the message across, the ability of correct interpretation of communicant's social and communicative characteristics.

The last group of communicative aspects is formed by means of the following items: social norms of language behavior, language ethics, types of communicative situations in various fields of human activities, differentiation of the communicative means regarding the stratification communication variety.

Key words: Sociolinguistics, sociolinguistic status, communication, language communication.

КОММУНИКАТИВНИЙ АСПЕКТ В ІДЕНТИФІКАЦІИ СОЦІОЛІНГВІСТИЧЕСКОГО СТАТУСА КОММУНИКАНТА

В статье представлен глубокий анализ коммуникативного аспекта в идентификации социолингвистического статуса коммуниканта.

Ключевые слова: социолингвистика, социолингвистический статус коммуниканта, речевая коммуникация, коммуникация.

Людина ХХІ століття, яка перебуває у відкритому інформаційному просторі, використовуючи усі можливі цифрові засоби комунікації сучасної цивілізації та перебуваючи у перманентному зв'язку з різними комунікаційними системами, повинна відповідати високим вимогам сьогодення.

Бажання стати успішним, бути матеріально незалежним, отримати бажаний статус, стали критеріями успіху для цілого покоління прагматичних людей ХХІ століття. Отже, потреба у самореалізації, задоволенні власних амбіцій, здобутті належного соціального статусу – виступають у порядку пріоритетних завдань сучасної людини.

Соціальний статус постає водночас як самоціль і як виражена соціальна характеристика людини. Правильність розуміння соціолінгвістичного статусу як цілісної та багатовимірної категорії відкриває простір до самовдосконалення особистості та стійкому формуванню її комунікативної компетентності. Як відомо, ефективна мовна комунікація, націлена на кінцевий результат, забезпечує 95% успіху людини.

Об'єкт нашого дослідження є особливості соціолінгвістичного статусу людини.

Предмет дослідження – комунікативний аспект соціолінгвістичного статусу людини.

Проблематика дослідження обумовлена динамічним аспектом функціонально-комунікативного опису мови та її антропоцентричними виявами.

Завдання цієї статті полягає в аналізі комунікативного аспекту у формуванні соціолінгвістичного статусу людини.

Дослідження поставлених у роботі завдань передбачає комплексний та багатоаспектний підхід до опису мовної комунікації та особливостей соціолінгвістичного статусу людини. Розгляд поняття соціолінгвістичного статусу знаходиться у площині соціолінгвістики.

Базовий постулат про мову як соціальне явище і як засіб спілкування – пов'язаний із суспільним положенням людей та знаходить своє обґрунтування у різних соціологічних концепціях та школах. Свідченням цього є розробки соціолінгвістів Швейцарської школи (Ф. де Соссюр, Ш. Баллі, А. Сеше), Франції (М. Граммон, Ж. Вандрієс, М. Коен), Лондонської школи (Дж. Ферс, У. Аллен, В. Хаас, Ф. Палмер, М. А. Халідей), Празької лінгвістичної школи (В. Матезіус, Б. Трнка), США (Едвард Селіп), Петербурзької лінгвістичної школи (І. О. Бодуен де Куртене, Л. В. Щерба, С. Д. Поліванов) та вітчизняної школи (В. В. Акуленко, Ю. О. Жлуктенко, К. М. Тищенко, В. Радчук, О. Руда, О. О. Селіванова, Л. Савіцька, Г. М. Яворська).

Ще задовго до становлення соціолінгвістики як спеціальної дисципліни, французькі філософи 18 століття, Д. Дідро та Ж. Ж. Руссо, зробили спробу розглянути мову як соціальне явище. Пізніше у 20-30х роках ХХ століття, у вітчизняній науці з'являються праці відомих мовознавців – В. В. Виноградова, С. Д. Поліванова, Л. П. Якубинського та інших, в яких було розглянуто мову як засіб спілкування з точки зору аналізу суспільних відносин.

В рамках нашого дослідження, ми розглядаємо категорію соціолінгвістичного статусу. Зважаючи на неординарність визначення вказаної категорії, яка знаходиться у фокусі дослідження багатьох суміжних наук, зокрема соціології, антропології, соціолінгвістики, соціальної психології, звернемо увагу на її визначення німецьким соціологом та філософом М. Вебером.

Як стверджував М. Вебер, категорія соціального статусу є одним із вимірів соціальної стратифікації, тобто поділу суспільства на певні (страти) верстви, формуючи при цьому певну соціальну ієрархію. В свою чергу, на думку філософа, існує два параметри соціального статусу: субстанційний та реляційний [2].

Ознаки субстанційного параметру – є вікові, статеві, освітні, національні, професійні тощо. До реляційних характеристик відносять становище індивідууму у певних соціальних групах. Соціальний статус не можна вважати сталою величиною, оскільки вона є динамічною та історично мінливою. З позиції психолінгвістики, поняття соціального статусу складають такі характеристики: соціальні ролі, соціальні норми поведінки та етикету, авторитет, престиж, популярність.

Вказані характеристики визначають мовну діяльність людини, що в свою чергу є предметом дослідження соціопсихолінгвістики. Для ідентифікації соціолінгвістичного статусу людини необхідно визначити спектр статусних ознак та їх можливу варіативність.

Як відзначає О. Холод, увесь спектр показників соціолінгвістичного статусу можливо розділити за трьома параметрами – лінгвістичним, прагматичним і семантичним.

Український дослідник Олександр Холод пропонує типологію визначальних ознак соціального статусу індивіда, яку формує три групи чинників: прагматичні, комунікаційні та когнітивні.

Групу прагматичних чинників формують: «вмотивованість комунікації, тобто її мета і задум, положення комунікантів у соціальній ієрархії суспільства, їхні соціальні ролі в конкретній комунікаційній ситуації, соціальна оцінка інформації й адресата» [9, с. 44].

Зважаючи на вказані прагматичні чинники, звернемо увагу на тісний взаємозв'язок базисних надбань психологічної науки. У психології існує поняття діяльнісного підходу до вивчення мовлення, започатковане Л. Виготським, доповнене школою О. Леонтьєва та його послідовників, апробоване у дослідженнях вітчизняних науковців – С. Л. Рубінштейна, С. Д. Максименка, І. Д. Пасічника, О. Зимня, О. С. Кубрякової. Відповідно до концепції діяльнісного підходу, мовленнєва діяльність є одним із видів соціальної активності людини, яка є, водночас, психологічно організованою. Діяльність, як процес, поєднує у собі низку цілеспрямованих і послідовних дій: предметний мотив, мету, дії та операції (планування, реалізація плану), установки та результати (контроль) діяльності.

До когнітивних чинників слід віднести: «обсяг фонових знань комунікантів – усвідомлення реалій навколишнього світу і суспільства, соціальних цінностей, самооцінка свого положення в суспільстві, рівень володіння комунікативними

засобами для адекватної передачі інформації, здатність правильно інтерпретувати взаємозв'язок соціальних і комунікаційних характеристик комунікантів» [9, с. 44].

До комунікаційних чинників зараховують: «соціальні норми мовної поведінки, мовного етикету, типи комунікаційних ситуацій, пов'язаних із різними сферами діяльності, умови міжособистісної, внутрішньогрупової і масової комунікації, диференціація комунікаційних засобів залежно від стратифікаційної і ситуативної варіативності комунікації» [9, с. 44].

Ідентифікація соціального статусу, його успішність чи навпаки відбувається в комунікативній поведінці індивіда, його взаємодії з іншими учасниками комунікації. Взаємообумовлений позитивний результат комунікації досягається за умови визначених інтенцій, комунікативної компетенції, правильної комунікативної позиції адресанта, яка в свою чергу може бути посиленою з огляду на його соціальний статус.

Українська дослідниця Ольга Яшенкова визначає ступінь ефективності мовної комунікації «результатом актуалізації двох основних соціально значущих функцій – взаємодії та впливу» [10, с. 134].

Мовленнєвий вплив буває ефективним та неефективним з огляду реалізації поставлених цілей. Якщо поставленої мети не було досягнуто, міжособистісні стосунки комунікантів були порушені, їх баланс не втриманий, така комунікація та мовленнєвий вплив виявилися неефективними, що відповідним чином негативно позначилося на соціолінгвістичному статусі адресанта.

Отже, ми зробили спробу розглянути багатовимірність поняття соціолінгвістичного статусу як наукової категорії. Підсумовуючи, можна стверджувати, що соціолінгвістичний статус комуніканта є синтезом таких основних параметрів: його місця у соціальній ієрархії, соціальної ролі в комунікативній ситуації та рівня сформованості комунікативної та мовної компетенції.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Флорій Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
2. Вебер М. Избранные произведения / Максимилиан Вебер; пер. с нем., сост., общ. ред. Ю. Н. Давидова; предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогресс, 1990. – 237 с.
3. Дейк ван Т. А., Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк; пер. с англ.: сб. работ/сост. В. В. Петров под ред. В. И. Герасимова. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
4. Кубрякова Е. С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа) Язык и наука конца XX века. / Е. С. Кубрякова. – М., 1995. – С. 206–230.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : Підручник / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 464 с.
6. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации: Курс лекций / Виктория Владимировна Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2001. – 270 с.
7. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Георгій Георгійович Почепцов. – 2-ге вид. доп. – К. : Видавничий центр «Київський університет», 1999. – 308 с.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник] / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава, 2008. – 712 с.
9. Холод О. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз/ Олександр Холод. – Навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів : ПАІС, 2011. – 288 с.
10. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: [навчальний посібник] / Ольга Володимирівна Яшенкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2010. – 312 с.
11. Craig R.T. Communication Theory as a Field / R.T. Craig // Communication Theory. – 1999. – Vol. 9. – P.119-161.

УДК 811.111 [22+37] (045)

О. І. Чернікова,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ГЕНЕРАТОРИ МЕМІВ У АНГЛОМОВНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

У статті розглядаються процеси поширення мемів у англomовному культурному просторі, описуються та аналізуються основні генератори мемів у англomовній мас-культурі. Основну увагу зосереджено на описі темпоральних різновидів мема та прикладів генераторів мемів для англomовного середовища.

Ключові слова: мем, темпоральні різновиди мема, генератори мемів, семиотика, кіномем.

MEME GENERATORS IN THE ENGLISH-SPEAKING CULTURAL SPACE

The article is focused on the processes of meme spread in the English-speaking cultural space as well as on describing and analyzing the main meme generators in the English-speaking mass culture. The problem of memes temporal classification is quite topical, as the majority of research focused on memes keeps attention only on post-Internet examples emerging from real life, ignoring the wide range of pre-Internet and media-based memes. The author classifies memes according to the temporal criterion and describes the differences between pre-Internet and post-Internet memes, proving the fact that memes have existed long before new media which have given a new and unheard of boost to the process of meme generation. Meme generators are defined as works of art and culture (literature, theater, cinematography) or situations/personas that give birth to memes. The author highlights the importance of new media in spreading and transformation of modern memes. Several examples of meme generators and memes hailing from them are given in the article. The author stresses that memes are not limited by quotes from famous cultural phenomena/real life situations: they actually may emerge due to viewers' description of visual media elements.

Key words: meme, meme temporal classification, meme generators, semiotics, cinematic meme.

ГЕНЕРАТОРЫ МЕМОВ В АНГЛОЯЗЫЧНОМ КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

В статье рассматриваются процессы распространения мемов в англоязычном культурном пространстве, описаны и проанализированы основные генераторы мемов в англоязычной мас-культуре. Основное внимание сосредоточено на описании темпоральных разновидностей мема и примеров генераторов мемов для англоязычной среды.

Ключевые слова: мем, темпоральные разновидности мема, генераторы мемов, семиотика, кинонем.

У часи миттєвого поширення та надлегкої доступності інформації все більш нагальним стає дослідження явища *мема* – інформаційного реплікатора, мовної і культурної одиниці, яка здатна необмежено відтворюватися в сучасному Інтернет-середовищі.